

YENİ KAMU YÖNETİMİ ANLAYIŞI AÇISINDAN “SOSYAL YARDIM YÖNETİMİNE” YÖNELİK BİR DEĞERLENDİRME

AN EVALUATION ON “ADMINISTRATION OF SOCIAL ASSISTANCE” IN TERMS OF NEW PUBLIC ADMINISTRATION APPROACH

Yrd. Doç. Dr. Ahmet TUNÇ

Kilis 7 Aralık Üniversitesi, İİBF,
Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü
ahmettunc@kilis.edu.tr

Öz

Genel anlamda 1970’lerde başlayan Neoliberal süreçle birlikte birçok alanda değişim yaşanmış, kamu yönetimi de bu değişimden etkilenmiştir. Bu süreçte geleneksel yönetim anlayışından ziyade özel sektörün temel tezleri geçerli hale gelmiştir. Kamu yönetimi alanında artık açık, saydam, etkin, katılımcı, sonuç odaklı, performansa dayalı, müşteri odaklı olma gibi anlayışlar egemen hale gelmiştir. Yeni yönetim anlayışı ile birlikte dünyada ve Türkiye’de kamu kurum ve kuruluşları, yapısal ve işlevsel olarak değişim ve dönüşüm sürecine girmişlerdir. Bu kapsamda Türkiye’de devletin yoksullukla mücadelesinde önemli bir görev üstlenmiş olan Sosyal Yardımlar Genel Müdürlüğü (SYGM) çalışma konusu olmuştur. SYGM 1986 yılında kurulan Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Teşvik Fonunun, 2004 yılında genel müdürlük haline getirilmesiyle oluşturulmuş, şuan ki yapısı ise 2011 yılında kurulan, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı ile şekillenmiştir. 1986 yılında kurulan bu kurumsal yapının etkinliği çok tartışılmış olup sürekli eleştirilere maruz kalmıştır. Rasyonel hizmet sunamadığı ve kaynaklarının verimsiz kullanımı temel eleştiriler olmuştur. SYGM’nin genel müdürlük olmasıyla birlikte yapılan çalışmalar, kurumun daha etkin bir hizmet sunmasını sağlama amacıyla. Ancak yoksullukla mücadelenin önemli bir aracı olan SYGM’nin yapısından ve işleyişinden kaynaklanan bazı nedenlerden dolayı yoksullukla mücadelede etkin bir faaliyet yürütemediği ortaya çıkmaya başlamıştır. Bu çalışmanın amacı; SYGM tarafından yapılan yardımların etkinliğinin kurumun kendi raporları, Devlet Denetleme Kurulu ve diğer bazı raporları çerçevesinde 2008 ve 2009 yıllarını kapsayan, SYGM’nin belirlemiş olduğu stratejik hedeflerin bir değerlendirmesi yapılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Sosyal Yardım, Kamu Yönetimi, Türkiye.

Abstract

In general, experienced with the process of neoliberal change in many areas began in the 1970s, public administration has also been affected by this change. Basic thesis of the private sector in this process rather than the traditional management approach has become available. In public administration is now open, transparent, effective, participatory, results-oriented, performance-based, customer-focused insights like that has become dominant. In the world with new governance and public institutions in Turkey, and structural and functional changes as they enter the conversion process. In this context, the General Directorate of Social Assistance, which has assumed an important role in the state's fight against poverty in Turkey (SYGM) has been the subject of study. SYGM Founded in 1986, the Social Assistance and Solidarity Fund, created in 2004 by making the general manager, and the structures now established in 2011, has been shaped by the Ministry of Family and Social Policies. Founded in 1986, much has been discussed is the effectiveness of this organizational structure has been subject to constant criticism. Inefficient use of resources can not provide a rational and services have been the main criticism. Studies have sygm'n with the general manager, it is the purpose of the organization to provide more effective service provision. However, sygm'n an important tool to combat poverty resulting from the structure and functioning for some reason began to emerge in the fight against poverty can not carry out an effective operation. In the light of this study, various research and made arrangements for the effectiveness of the current structure and functioning of institutions was discussed. Despite the change of the legal structure of budgetary institutions and has tried to reveal the reasons for the failure to be effective in the fight against poverty.

Keywords: Social Assistance, Public administration, Turkey.

1. GİRİŞ

Yönetim bilimi alanındaki değişimler birçok yeniliği beraberinde getirmiştir. İşletme biliminde uygulanan temel tezlerin kamu yönetimi alanına tamamen sirayet etmesiyle birlikte birçok değişim yaşanmıştır. Katı, bürokratik, merkezîyetçi yapı yerine daha esnek, hesap veren, şeffaf, kalitenin her aşamada önemli olduğu, katılımcı bir yönetim anlayışı egemen olmuştur. Kamu kurum ve kuruluşları bu sürece uyum sağlamaya çalışmakta, uyum için ilgili mevzuat değişiklikleri yapmaktadırlar.

Bu anlamda sosyal yardımları yerine getirmekte olan kurumların da yönetim anlayışındaki bu değişen paradigmaya uyması gerekmektedir. Türkiye'de sosyal yardım yönetimi temelde SYGM üzerinden yürütölmekte olup, SYGM'nin bu görevlerini yerine getirirken bunun ne kadar etkin bir şekilde yaptığını, SYGM'nin yayınlamış olduğu raporlar, Devlet Denetleme Kurulu ve diğer bazı raporlar ışığında, 2007 ve 2009 yıllarını kapsayan bir çerçevede, SYGM tarafından belirlenmiş olan stratejik hedeflerin değerlendirmesi yapılarak ele alınmıştır.

2. YENİ KAMU YÖNETİMİ

1980’li yıllarda gerek Avrupa’da ve gerek SSCB’de yaşanan gelişmeler, bilgi-bilişim sektöründeki yaşanan değişimlerle birlikte birçok kavramın hızlı bir şekilde değişmesine ve dönüşmesine yol açmıştır. Bu hızlı dönüşümün adına neoliberal süreç denilmiş ve yaygınlığını tüm dünyada sürdürmüştür. Bu dönüşümle birlikte; post-modern, post-marksist, post-kapitalist, post-fordist gibi kavramlar ortaya atılmış olup paradigma değişimlerine neden olmuştur.

Kamu kurumlarının büyümesi ve çeşitlenmesi, refah devletinin gelişmesiyle birlikte olmuştur, devlet artık etkin ve her alanda kendini hissettirmiştir. Bu aynı zamanda büyük bir yapılanmayı da getirmiştir, bu durum devletin aşırı büyümesine ve devleti ‘‘kırtasiyecilik’’, ‘‘verimsizlik’’ gibi olumsuz durumlarla karşı karşıya getirmiştir (Eryılmaz, 2011, s.38). Bu aynı zamanda toplum nezdinde yönetime olan güven duygusunun sarsılmasına neden olmuştur (Okçu, 2002, 112).

1980’li yıllarda yaşanan çeşitli gelişmeler kamusal alan ve sektörde temelde bir tartışma ve değişim yaratmıştır (Özer, 2007: 515). Yeni kamu yönetimi anlayışı temelde neoliberal sürecin gelişmesiyle birlikte yönetim anlayışında yaşanan değişimin kamu yönetiminde de gerçekteleme sürecidir. 1968 yılının Eylül ayında I. Minnowbrook Konferansı’nda bir araya gelen kamu yönetimi akademisyenleri uzun tartışmalar sonucunda sosyal adalet ve eşitlik ilkelerini savunan Yeni Kamu Yönetimi Hareketini (YKYH) ortaya atmışlardır (Özgür, 2003: 183).

Yeni kamu yönetimi (YKY) anlayışı işletme biliminin temel tezlerinin kamu yönetiminde uygulanma sürecidir (Ergun, 2001, 78).Yeni yönetim modeli devletin toplumsal tüm alanlarda yeniden şekillenmesidir (Eryılmaz, 2011: 39). Klasik, hiyerarşik, katı kamu yönetimi yerini piyasa tabanlı kamu yönetimine bırakmıştır, bu durum yönetim tarzında köklü değişikliğe neden olmuştur ve temelde paradigma değişimini sağlamıştır (Ömürgönülşen, 1997: 517). Bu noktada YKY’nin temel ilkeleri Tablo-1’de verilmektedir:

Tablo 1: Yeni Kamu Yönetiminin Temel İlkeleri

Bütçe Azaltılması	Yetkilendirme	Performans İçin Hesap Verebilirlik	Performans Denetimi
Özelleştirme	Müşteri Konsepti (Durum Yönetimi)	Ademi Merkeziyet	Stratejik Planlama/ Yönetim
Edinim ve Üretimin Ayrılması	Rekabet	Performans Ölçümü	Değişen Yönetim Tarzı
Dış Sözleşme	Yönetme Özgürlüğü (Esneklik)	Düzeltilmiş Muhasebe	Personel Yönetimi
Kullanıcı Ücretlendirme	Politika ve Yönetimin Ayrılması	Düzeltilmiş Finansal Yönetim	Bilgi Teknolojilerinin Daha Fazla Kullanımı

Kaynak: (Gernod Gruening, Draft for the 1998 IPMN Conference in Salem/Oregon, June 1998).

Tablo-1’de gösterilen temel ilkeler yeni kamu yönetiminin hizmet uygulamalarında ölçüt olarak ele alınmakta ve olmazsa olmaz koşullar haline gelmektedir. Hesap veren, saydam, performans dayalı, kalite arayan, strateji geliştiren bir kamu yönetimi anlayışı gelişmiştir. Kamu kurumlarının bunlara uygunluğunu sağlamaya yönelik yasal düzenlemelerde gerçekleştirilmekte böylece vatandaşa daha yakın, hizmet standartlarını yükselten bir kamusal faaliyet alanı gelişmektedir.

Yeni kamu yönetiminde özellikle de bilgi teknolojilerinin kullanımının ön plana çıktığı gözlenmektedir, otomasyona dayalı hizmet, e-devlet, e-uygulamaların olduğu ve bununda hizmet almayı ve vermeyi kolaylaştırdığı bilinmektedir. Bu alışmada SYGM’nin etkinliği bu ölçüler göz önüne alınarak değerlendirilmiştir. SYGM’nin belirlemiş olduğu stratejiler ve projelerin uygulamada nerede olduğu ve yapılabilirliği, yayınlanan raporlarla değerlendirilip etkinliği ölçülmeye çalışılmıştır.

3. SOSYAL YARDIM KAVRAMI VE İÇERİğİ

Sosyal yardım; kişilerin kendi ellerinde olmayan nedenlerle yerel ölçüler çerçevesinde asgari seviyede bile geçinme imkânı bulamayan insanları; yoksulluk araştırmalarına dayalı olarak en kısa zaman içerisinde kendi kendilerine yeterli hale getirme amacıyla taşıyan karşılıksız olarak ayni ve nakdi sosyal destek sağlamak amacıyla yapılan bütün kamusal faaliyetlerdir (Çengelci, 1993: 10). Ayrıca sosyal yardım; “yoksul bireylere parasal ve/veya parasal olmayan (yiyecek, giyecek, yakacak vb.) türde yapılan tüm yardımların genel adıdır. Sosyal yardım ile herhangi bir gelir güvencesi olmayan veya yaşamını sürdürmeye yetecek kadar gelire sahip olmayan muhtaç-yoksul bireyler desteklenmekte, yaşamlarını insanca sürdürebilmeleri yönünde katkı sağlanmaktadır” (İkizoğlu, 2002: 86). “Sosyal yardım” (social assistance), sosyal güvenlik sisteminin açıklarını kapatıcı bir önlem, sosyal güvenlik ağının en son parçasıdır. Diğer bir ifadeyle, sosyal sigortaların kapsamı dışında bulunan ve yardıma muhtaç durumda bulunanlar, sosyal yardımlarla sosyal hukuk kapsamına alınmaktadır (Özdemir, 2004: 2).

Sosyal yardımlar sanayileşmenin sosyal maliyetiyle ilgili olarak gelirin yeniden dağıtımı sürecinde işlevsellik kazanan bir araç olarak varlığını yıllardır sürdürmektedir. Ancak süreç içinde sosyal yardımların algılanma ve gerçekleştirilme biçimi de değişmiştir. Sanayi devriminin ilk yıllarında yoksulluğu daha çok bireyin yetersizliğine bağlayan anlayış zamanla, yaşanan deneyimlerin ve yapılan araştırmaların da etkisiyle değişmiş, çevresel, toplumsal etmenlerin önemi ve ağırlığı kabul edilmiştir (Karataş, 1999: 42).

Devlet, sosyal görevler yüklenmeye başladığı andan itibaren, yoksul olarak doğan veya daha sonradan yoksulluğa maruz kalan kişilere, ayni ve nakdi olarak sosyal yardımlarda bulunmakta, bu kişilerin ve dolayısıyla toplumun yaşamını tehlikelerden korumaktadır. Bu yardımlar, sağlık yardımları veya ekonomik yardımlar gibi farklı şekillerde olabilir. Devlet, bu transfer ödemelerini, önceden bir katkıya dayalı olmaksızın gerçekleştirmektedir. Yani, yararlanan kişilerin

mali bir katkısı söz konusu olmaksızın, devlet tek taraflı olarak sosyal yardımları gerçekleştirir. Dolayısıyla, sosyal yardımlar genel vergi ve harçlardan karşılanmaktadır (Özdemir, 2004: 4).

Türkiye’de sosyal yardımlar değişik kanun ve düzenlemelerle çeşitli kurumlarca yerine getirilmektedir. Bazı kurumların asıl işlevleri farklı olmakla birlikte bir de sosyal yardım görevi yüklenmiştir. Türkiye’de bu çoklu yapı ortak bir sosyal yardım işlevinin yerine getirilmesine engel teşkil etmektedir.

4. SOSYAL YARDIMLAŞMA VE DAYANIŞMAYI TEŞVİK FONU’NUN YAPISI

3294 sayılı Kanun ile sosyal güvenlik kuruluşlarına tabi olmayan ve bu kuruluşlardan aylık ve gelir almayan vatandaşlar ile geçici olarak küçük bir yardım veya eğitim ve öğretim imkânı sağlanması halinde topluma faydalı hale getirilecek, (SYGM-SYDTF, 2015) üretken duruma geçirilebilecek kişilere yardım etmek, sosyal adaleti pekiştirici tedbirler olarak gelir dağılımının adilane bir şekilde tevzi edilmesini sağlamak, sosyal yardımlaşma ve dayanışmayı teşvik etmek için Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Fonu (SYDTF) kurulmuştur (SYDGM-2010 Faaliyet Raporu, 2011: 2).

Fon kaynaklarının dağıtım ve kullanım kararları, SYDT Fon Kurulu tarafından alınmakta ve Kurul kararları Başbakan tarafından onaylandıktan sonra yürürlüğe konulmaktadır (SYGM-SYDTF, 2015). Fon Kurulu, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanının başkanlığında Başbakanlık Müsteşarı, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Müsteşarı, İçişleri, Maliye ve Sağlık Bakanlıklarının Müsteşarları ile Sosyal Yardımlar Genel Müdürü ve Vakıflar Genel Müdüründen oluşur (SYDGM-SYDTF, 2015).

Fonun yardım faaliyetleri il ve ilçelerde bulunan 1000 adet Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları (SYDV) kanalıyla yürütülmektedir. SYDTF’nin gelirleri ise; kanun ve kararnamelerle kurulu bulunan veya kurulacak olan fonlardan Bakanlar Kurulu kararıyla %10’a kadar aktarılacak miktarlardan, gelir ve kurumlar vergisi tahsilat toplamının %2,8’i, trafik para cezalarının %50’si, RTÜK gelirlerinin %15’i, bütçeye konulacak ödenekler ve her nevi bağış ve yardımlar ve diğer gelirlerden (SYDGM-SYDTF, 2015) oluşmaktadır.

5. SOSYAL YARDIMLAR GENEL MÜDÜRLÜĞÜ YAPISI VE İŞLEVİ

Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Fonu 14.06.1986 tarihinde yürürlüğe giren 3294 sayılı Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Kanunu ile oluşturulmuş, 09.12.2004 tarihine kadar Fonun idari işleri Başbakanlığa bağlı bir birim olarak faaliyet gösteren Fon Genel Sekreterliği vasıtasıyla yürütülmüş, 09.12.2004 tarihinde “Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Genel Müdürlüğü (SYDGM)” olarak yeniden yapılandırılmış olup (SYDGM-SRAP, 2007: 19) böylece Fon idaresi bu tarihte kurumsal bir yapıya kavuşmuştur. Bu kurumsal yapı, 08.06.2011 tarihli Resmi Gazetede yayımlanan 633 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile kurulan Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığına bağlı

olarak kısmi isim değişikliğiyle “Sosyal Yardımlar Genel Müdürlüğü (SYGM)” olarak faaliyetlerini sürdürmektedir (SYGM-SYDTE, 2015).

Kurulduğu 1986 yılından günümüze yoksul vatandaşlara çeşitli yardımlar yapmakta olan SYGM, yardım türlerini giderek arttırmaktadır. Özellikle son yıllarda yerel girişimler ve projeler etrafında yardım türleri çeşitlenmekte olup bu açıdan SYGM tarafından yapılan yardımlara bakıldığında:

Gıda Yardımları: İhtiyaç sahibi ailelerin gıda ve giyim gibi temel ihtiyaçlarının karşılanması amacıyla Ramazan ayı ve Kurban Bayramı öncesinde yılda iki kez Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları’na (SYDV) SYGM tarafından kaynak aktarılmaktadır (SYDGM-2009 Yılı Faaliyet Raporu, 2010: 34).

Yakacak Yardımları: 2003 yılından itibaren Türkiye Kömür İşletmeleri’nden sağlanan kömür SYDV’ler aracılığı ile ihtiyaç sahibi ailelere kışlık yakacak ihtiyacının karşılanması amacıyla hane başına en az 500 kg olmak üzere dağıtılmaktadır (SYDGM-2009 Yılı Faaliyet Raporu, 2010: 34).

Barınma Yardımları: Oturulamayacak derecede eski, bakımsız ve sağlıksız evlerde yaşayan muhtaç vatandaşlara evlerinin bakım ve onarımı için aynı veya nakdi olarak yapılan yardımlardır (SYDGM-2010 Yılı Faaliyet Raporu, 2011: 31).

Tedavi Destekleri: Sağlık yardımı kapsamında; yeşil kartla karşılanmayan ve yeşil kartı olmayan vatandaşlara ödeme güçlerini aşan sağlık giderleri ile sosyal güvenceden yoksun vatandaşlara ilaç ve tedavi giderleri karşılanmaktayken 01.01.2012 tarihi itibarıyla 5510 Sayılı Kanunun Genel Sağlık Sigortası (GSS) hükümlerinin yürürlüğe girmesi ile birlikte tüm vatandaşlara tedavi ve sağlık hizmeti bedelleri GSS kapsamına alınmıştır (SYGM, 2015).

şartlı Sağlık Yardımı: şartlı Sağlık Yardımı kapsamında, nüfusun en yoksul kesiminde yer alan ailelere 0-6 yaş arası çocuklarını düzenli olarak sağlık kontrollerine götürmeleri şartı ile düzenli nakit para yardımı yapılmaktadır (SYGM, 2015). Yardım tutarları her çocuk için aylık 35 TL, şartlı gebelik yardımları; doğumun hastanede yapılması halinde bir seferlik 75 TL, gebelik döneminde aylık 35 TL’dir (ASPB, 2015: 87).

Eğitim Materyali Yardımı: Her eğitim-öğretim yılı başında SYDV’ler aracılığıyla ilköğretim ve lisede okuyan fakir ve yardıma muhtaç ailelere çocuklarının önlük, ayakkabı, çanta, kırtasiye gibi temel okul ihtiyaçları karşılanmaktadır (SYDGM-2010 Yılı Faaliyet Raporu, 2011: 29).

şartlı Eğitim Yardımı: Çocukların okula devam etmeleri şartıyla, “şartlı Eğitim Yardımı” yapılmaktadır (SYGM, 2015). İlköğretim (1-8’inci sınıflar arası) erkek öğrenci için aylık 35 TL, kız öğrenci için aylık 40 TL, ortaöğretim (8-12’inci sınıflar arası) erkek öğrenci için aylık 50 TL, kız öğrenci için aylık 60 TL’dir (ASPB, 2015: .83).

Öğle Yemeği Yardımı: 1997 yılında başlatılan 8 yıllık temel eğitimdeki taşınmalı eğitim uygulaması kapsamında okulların bulunduğu merkezlere taşınan

yoksul öğrencilere öğle yemeği verilmesini içeren bu program, 2003–2004 öğretim yılından itibaren kaynağı Fondan karşılanmak üzere il ve ilçe Milli Eğitim Müdürlükleri tarafından yürütölmektedir (SYDGM-2009 Yılı Faaliyet Raporu, 2010: 33).

Ücretsiz Kitap Yardımı: 2003–2004 eğitim-öğretim yılından itibaren kaynağı Fondan aktarılmak suretiyle Milli Eğitim Bakanlığı tarafından ilköğretim öğrencilerinin kitapları ücretsiz verilmektedir (SYDGM-2009 Yılı Faaliyet Raporu, 2010: 33).

Öğrenci Barınma, Taşıma, İaşe Yardımı: Taşımalı sistem dışında kalan ilköğretim ve ortaöğretim öğrencilerinin ulaşım, barınma vb. ihtiyaçlarına yönelik SYDV’lerin verdiği desteklerdir (SYGM, 2015).

Sosyal güvenceden yoksun özörlü vatandaşların topluma uyumunu kolaylaştıracak her türlü araç-gereç ihtiyaçlarının karşılanmasına yönelik yürütölen bir sosyal yardım programıdır (SYDGM-Stratejik Plan (2009-2013), 2008: 44).

Özörlü Öğrencilerin Okullarına Ücretsiz Taşınması Projesi: “Özel Eğitime Gerekksinim Duyan Öğrencilerin Okullara Erişiminin Sağlanması İçin Ücretsiz Taşınması Projesi” Milli Eğitim Bakanlığı Özel Eğitim Rehberlik ve Danışma Hizmetleri Genel Müdürlüğü, Engeli ve Yaşlı Hizmetleri Genel Müdürlüğü ve SYGM’nin işbirliğiyle 2004–2005 eğitim öğretim yılından itibaren uygulanmaktadır (SYDGM-Stratejik Plan (2009-2013), 2008: 45).

Aşevleri: Aşevleri SYDV’ler tarafından işsizliğin ve yoksulluğun belirgin olarak yaşandığı yerlerde yaşlı, özörlü, kimsesiz ve muhtaç vatandaşlara günlük sıcak yemek verilmesi amacıyla işletilmektedir (SYGM, 2015).

Afet Yardımları: Doğal afet, terör, yangın gibi nedenlerle mağdur olan vatandaşlar acil ihtiyaçları için SYDV’ler aracılığıyla çeşitli yardımlar yapılmaktadır (SYGM, 2015).

SYGM 2002 yılından itibaren yoksullara ve işsizlere yönelik proje destekleri için sosyal yardım sağlamaktadır.

Gelir Getirici Proje Destekleri: Gelir getirici projeler için kırsal ve kentsel konularda kişi başına en fazla 15.000 TL destek sağlanmaktadır. Gelir getirici projelerde geri dönüşler, ilk iki yıl ödemesiz, sonraki altı yıl altı eşit taksit şeklinde sekiz yıl faizsiz olarak uygulanmaktadır (SYDGM-2009 Yılı Faaliyet Raporu, 2010: 27 ve SYGM, 2012).

Kırsal Alanda Sosyal Destek Projesi (KASDEP) Destekleri: Tarımsal Kalkınma Kooperatiflerine (en az 50-en fazla 100 üyeden oluşan) hayvancılık alanında destek verilmektedir (SYDGM-2009 Yılı Faaliyet Raporu, 2010: 26 ve SYGM, 2012).

Sosyal Hizmet Proje Destekleri: Sosyal hizmet projelerinin amacı, sokakta çalışan/yaşayan çocuklara, engellilere, yaşlılara, korunmasız kadın ve erkeklere, işsiz gençler ve yoksullara sağlanan düşük maliyetli sosyal hizmetlerin yaygınlaştırılması için toplum merkezleri veya sosyal amaçlı merkezlerin

kurulması veya mevcut merkezlerdeki programların çeşitlendirilmesidir (SYDGM-Stratejik Plan (2009-2013), 2008: 43, SYGM, 2012). Geçici İstihdam Proje Destekleri, Toplum Kalkınması Proje Destekleri diğer proje destekleri olarak devam etmektedir.

6. SOSYAL YARDIMLAŞMA VE DAYANIŞMA VAKIFLARI'NIN KURULMASI, AMACI VE İŐLEVI

Sosyal Yardımlar Genel Müdürlüğü'nün taşradaki faaliyetleri, Türkiye çapında her il ve ilçede, her ilde vali ve her ilçede kaymakam başkanlığında oluşturulmuş Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları aracılığıyla yürütölmektedir. Vakıfların karar organları, "Vakıf Mütevelli Heyeti"dir. İl ve ilçelerdeki tüm yardım programları, bu mütevelli heyetlerinin kararları ile yürürlüğe girmektedir. Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları ile Genel Müdürlük arasında hiyerarŐi olmayıp, Vakıflar Özel Hukuk Tüzel KiŐiliđi şeklinde örgütlenmişlerdir (SYGM, 2015). SYGM ile SYDV arasında herhangi bir organik bağ olmamasına rağmen, SYGM temel görevlerini SYDV'ler vasıtasıyla yerine getirmektedir.

Vakıf Mütevelli üyelerinin bir kısmı atanmış ve bir kısmı da seçimle gelmiştir. Atanmış üyeler il merkezlerinde: Vali (Vakıf Başkanı), Belediye Başkanı, Defterdar, İl Millî Eğitim Müdürü, İl Sağlık Müdürü, İl Tarım Müdürü, Aile v Sosyal Politikalar Bakanlığı İl Müdürü (İl SHÇEK Müdürü), İl Müftüsü; İlçelerde: Kaymakam (Vakıf Başkanı), Belediye Başkanı, Mal Müdürü, İlçe Millî Eğitim Müdürü, Sağlık Grup Başkanı, İlçe Tarım Müdürü İlçe Müftüsü (SYGM-SYDV'lerin Yapısı, 2015).

Seçilmiş üyeler: il merkezlerinde: Köy Muhtarı (kendi aralarından seçecekleri bir kiŐi), Mahalle Muhtarı (kendi aralarından seçecekleri bir kiŐi), STK Temsilcileri (kendi aralarından seçecekleri iki kiŐi), Hayırsever Vatandaşlar (İl Genel Meclisi'nin seçeceği iki kiŐi) İlçelerde: Köy Muhtarı (kendi aralarından seçecekleri bir kiŐi), Mahalle Muhtarı (kendi aralarından seçecekleri bir kiŐi), STK Temsilcileri (Kendi aralarından seçecekleri bir kiŐi), Hayırsever Vatandaşlar (İl Genel Meclisi'nin seçeceği iki kiŐi) (SYGM-SYDV'lerin Yapısı, 2015). Öncelikle İl Genel Meclisi'nce seçilen üyeler ilin siyasi havasından etkilenmekte ve siyasi olarak davranılmakta, yani kendilerine yakın kişiler seçilmektedir. SYDV'lerin gelirleri: Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Fonundan aktarılan miktardan, her nevi fitre-zekât-kurban derileri ve bağırsak yardımlarından, iŐletme ve iŐtiraklerden elde edilecek gelirler, diğer gelirlerden oluşmaktadır (SYGM-SYDV'lerin Gelirleri, 2015) tabî ki büyük gelir kalemleri SYDV'lere aylık periyotlarla SYGM tarafından gönderilen paylardır.

Periyodik yardımlar, İl/ilçe nüfusu, TÜİK tarafından belirlenen sosyo-ekonomik gelişme endeksi esas alınarak hesaplanmakta ve SYDV'lere aylık olarak aktarılmaktadır (SYDGM-Stratejik Plan, 2008: 43-44).

Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgelerindeki vakıflara % 50 daha fazla pay aktarılmaktadır (SYDGM, 2006: 4).

SYDV'ler vakıf mütevellî heyetince sevk ve idare edilmektedir. Kamu kurumu niteliği olmayan özel hukuk tüzel kişiliğine sahip bir niteliği vardır. Bu durum çokça tartışılmakta ve bir sonuca varılamamaktadır. Kaynağının tamamı kamunun aktardığı, mülki idare amirler tarafından yönetilen bir kurum olmasına rağmen özel hukuk tüzel kişiliği bulunmaktadır. SYDV'lerin sevk ve idaresinin mütevellî heyetlerince yerine getirilmesi neticesinde sayılar bin adet olan SYDV'ler arasında farklı uygulama, iş ve işlemlerin olduğu görülmektedir. Bu anlamda SYGM'nin etki alanı azalmakta, çünkü nihai karar organı SYDV mütevellî heyetleridir.

7. SOSYAL YARDIMLARIN ETKİNLİĞİ

Sosyal yardımların etkinliği: SYGM'nin 2008 yılında hazırlayıp yayınladığı 2009-2013 yılları arasındaki stratejik planda belirlemiş olduğu on stratejik amaç, yapılan araştırma ve raporlarla değerlendirilmiştir. Bu bölümde stratejik amaçların içeriği ilgili araştırma, rapor ve haberlerle ilişkilendirilmiştir. Bu bölümde kullanılan araştırma, raporlar ve haberler ise:

1. Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Genel Müdürlüğü'nün Türkiye genelindeki SYDV'lerin kayıtlarının incelenmesiyle elde edilen bilgilerden, yardım alanlara uygulanan araştırmacılar tarafından geliştirilmiş anket formu sonuçlarından ve açık uçlu yapılandırılmış görüşme formu ile gerçekleştirilen derinlemesine görüşmelerden yararlanılmıştır. Ayrıca örnekleme girenlerin SYDV'lerdeki verileri de araştırmaya dahil edilmiştir. Bu veriler belli başlıklar altında toplanmış ve istatistiksel olarak çözümlenmiştir. Saha çalışması tüm Türkiye'de ön hazırlıklarıyla birlikte 10.09-22.10.2007 tarihleri arasında bazı bölgelerde eř zamanlı, bazı bölgelerde ise ardışık olarak yürütülerek tamamlanmıştır (SYDGM, Araştırma ve Tanıtım Dairesi Başkanlığı, 2008: 9-10). Bu çalışmanın adı "Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Genel Müdürlüğü'nün Sosyal Yardım ve Proje Destek Faaliyetlerinin Etki Analizi Araştırması Çalıştay Raporu"dur.

2. T.C. Cumhurbaşkanlığı-Devlet Denetleme Kurulu (DDK)'nun 2009 yılında yayınladığı "Türkiye'de Sosyal Yardımlar ve Sosyal Hizmetler Alanındaki Yasal ve Kurumsal Yapının İncelenmesi, Aile, Çocuk, Özürlü, Yaşlı ve Diğer Kişilere Götürülen Sosyal Hizmetlerin ve Sosyal Yardımların Genel Olarak Değerlendirilmesi, Bu Hizmetlerin Düzenli ve Verimli şekilde Yürütülmesinin ve Geliştirilmesinin Sağlanması Hakkında" (Devlet Denetleme Kurulu, 2009: 1) yapılan çalışma.

3. TBMM'nin Kanunlar ve Kararlar Dairesi Başkanlığı'nın 24. dönem Kahramanmaraş milletvekili Mesut DEDEOĞLU'na ait 7/1813 esas numaralı yazılı soru önergesine verilen cevap (TBMM, 2012: 2).

Genel anlamda bu belgeler çerçevesinde belirlenen on adet stratejik amaçlar değerlendirilmiştir. Stratejik amaçlar, araştırma, raporlar ve haberlerle uyumlu ve anlam bütünlüğü çerçevesinde sıralamaya dikkat edilmeden ele alınmıştır.

Stratejik Amaç 1: Sosyal yardım yararlanıcılarını objektif kriterlere göre belirleyerek, tüm sosyal yardım programlarını ve proje desteklerini sosyal yardım politikalarıyla uyumlu, ekonomik gelişmeye ve sosyal içermenin gerçekleştirilmesine katkıda bulunacak şekilde tasarlamak (SYDGM-2011 Performans Programı, 2011: 77) şeklinde ifade edilen bu amaca yönelik olarak ‘etki analiz çalışmasının sonuçlarına bakıldığında: Tablo-2’de yapılan sosyal yardımların tarafsızlık ilkesi çerçevesinde olup olmadığı sorgulanmaktadır; burada tüm deneklerin % 49,4’lük kesimi evet bu yardımlar tarafsız bir şekilde yapılıyor derken, yine yarından fazlası % 50,6’lık kesim bu yardımların tarafsızlık ilkesiyle bağdaşmayan bir şekilde yapıldığını ifade etmektedirler.

Tablo 2: Yardım Alan Kişiler Belirlenirken Tarafsız Davranılıp Davranılmadığına İlişkin Görüşler

	Sayı	%
Kesinlikle hayır	210	3,50
Hayır	1323	22,0
Kararsızım	1487	24,70
Evet	2461	40,70
Kesinlikle evet	523	8,70
Toplam	6004	99,90
Cevapsız	8	0,10
Toplam	6012	100,00

Kaynak: (SYDGM-Araştırma ve Tanıtım Dairesi Başkanlığı, 2008: 249).

Stratejik Amaç 2: Vatandaşların temel ihtiyaçlarını karşılayan yardımların yanı sıra, onları üretken duruma getirecek, sürdürülebilir gelir elde etmelerini sağlayacak, bölgeler arası farklılıkları ve yerel potansiyeli göz önünde bulunduracak projeleri desteklemek (SYDGM-2011 Performans Programı, 2011, s.79). Bu amaca etki analiz çalışmasının sonuçlarından biri tablo-3’de verilmiştir. Tablo-3’de araştırmanın amacına uygun olarak yapılan çalışma sonucunda proje desteklerinden yararlanan 173 kişilik denekten sadece % 48,6’lık kesimin yaşamlarını ya çok rahatlattığı veya rahatlattığı geriye kalan % 51,4’lük kesimin ise bu uygulamalardan yararlı olsa bile hayatında bir değişiklik olmadığı tablolardaki verilerde görülmektedir. Basında da sıkça söz edilen ve SYGM tarafından sosyal yardımlarda çok hayati denilerek övgüler yağdırılan bu projeleri içeren araştırmada bu sosyal desteğin çok önemli etkilerinin olmadığı görülmektedir.

Tablo 3: Proje Destekleri Genel Değerlendirmesi

	Sayı	%
Yaşamımızı çok rahatlattı	15	8,70
Yaşamımızı rahatlattı	69	39,90
Yaşamımızı ne rahatlattı ne de rahatlatmadı	13	7,50
Yaşamımızı rahatlatmadı	66	38,20
Yaşamımızı kesinlikle rahatlatmadı	10	5,80
Toplam	173	100,00

Kaynak: (SYDGM, Araştırma ve Tanıtım Dairesi Başkanlığı, 2008: 184).

Tablo-4’de ise yardımların yoksulluğu azaltılmasına ilişkin görüşler bakıldığında yoksulluğumda kesinlikle azalma veya azalma oldu diyenlerin oranı % 36,3’lük bir kesimi oluştururken % 63,7’lik kesim olumsuz cevap vermiştir. Bu noktada söylenecek belki de en doğru şey sosyal yardımların yoksulluğu azaltmadığı yönündedir. Sosyal yardımlar sosyal devlet gereğidir, fakat yöntem bu noktada çok önemlidir, doğru bir yöntemle yapılmayan sosyal yardımlar yoksulluğu azaltmamaktadır.

Tablo 4: Yardımların Yoksulluğu Azaltılmasına İlişkin Görüşler

	Sayı	%
Yoksulluğumda Kesinlikle azalma oldu	305	5,10
Yoksulluğumda azalma oldu	1877	31,20
Yoksulluğumda ne azalma oldu ne de olmadı	1643	27,30
Yoksulluğumda azalma olmadı	1737	28,90
Yoksulluğumda Kesinlikle azalma olmadı	448	7,50
Toplam	6010	100,00
Cevapsız	2	0
Toplam	6012	100,00

Kaynak: (SYDGM, Araştırma ve Tanıtım Dairesi Başkanlığı, 2008: 237).

Stratejik Amaç 9: Sosyal yardım faaliyetlerini ve proje uygulamalarını izlemek, incelemek ve denetlemek (SYDGM-2011 Performans Programı, 2011: 92) Bu amacın öngürdükleri için DDK raporunun ilgili bölümüne bakıldığında;

Fon ve vakıflar kurulduğundan bugüne kadar kırsal kesimde istihdamı artırmak, yöre halkına iş ve meslek edindirmek için; halıcılık, triko, el sanatları, büyük ve küçükbaş hayvancılık, arıcılık, kültür mantarı, meyveciliği geliştirmek gibi binlerce projenin finanse edildiği, projelerin yeterli fizibilite ve etüt yapılmadan hayata geçirildiği, bu nedenlerle % 95’inin devam ettirilemediği ve atıl kaldığı, çok büyük meblağlarda verilen düşük faizli kredilerin geri dönüşümlerinin sağlanamadığı” (Devlet Denetleme Kurulu, 2009: 8).

Stratejik Amaç 3: Yoksullukla mücadele alanında sosyal hizmet projeleri ve sosyal yardım programları vasıtasıyla sosyal adaletin tesisine katkı sağlamak (SYDGM-2011 Performans Programı, 2011: 82). olarak belirtilen bu amaç çerçevesinde etki analiz çalışmasının sonuçlarına bakıldığında tablo-5’de bu durum açıklanmaktadır.

Tablo-5’de yardımların ihtiyaçları karşılama düzeyi sorgulanmış olup araştırmada yer alan tüm denekler tarafından şöyle görülmüştür; % 8’lik kesim ihtiyaçlarını kesinlikle karşıladığını % 41,6’lık kesim kısmen karşıladı derken, % 50,4’lik kesim ise olumsuz cevap vermiştir. Sosyal yardımların bu haliyle yapılması yoksul vatandaşların ihtiyaçlarını karşılamadığı tabloda açıkca görülmektedir.

Tablo 5: Yardımları İhtiyaçları Karşılamasına İlişkin Görüşler

	Sayı	%
Kesinlikle ihtiyaçlarımı karşıladı	480	8,0
Kısmen ihtiyaçlarımı karşıladı	2499	41,60
İhtiyaçlarımı ne karşıladı ne de karşılamadı	1615	26,90
İhtiyaçlarımı karşılamadı	1213	20,20
Kesinlikle ihtiyaçlarımı karşılamadı	203	3,40
Toplam	6010	100,00
Cevapsız	2	0
Toplam	6012	100,00

Kaynak: (SYDGM, Araştırma ve Tanıtım Dairesi Başkanlığı, 2008: 236).

Stratejik Amaç 5: Fon kaynaklarının etkin, verimli, hesap verilebilir ve şeffaf olarak dağıtımını sağlamak (SYDGM-2011 Performans Programı, 2011: 86).

Bu amaca yönelik olarak 24. Dönem Kahramanmaraş milletvekili Mesut DEDEOĞLU'na ait 7/1813 nolu esas numaralı yazılı soru önergesine Fatma Şahin tarafından 25.01.2012 tarihinde verilen cevaba (TBMM, 2012: 2) göre:

Soru-1: Bakanlığınıza bağlı merkez teşkilatı kurumlarınızda toplam kaç adet araç hizmet vermektedir. Bu araçların kaç kiralıktır?

Cevap-1: Bakanlığımız merkez teşkilatında 60 adet araç hizmet vermektedir. Bu araçların 27 tanesi resmi plakalı, 20 tanesi hizmet alımı, 13 tanesi banka promosyonundan karşılanmaktadır (TBMM, 2012: 2). Kaynakların verimli kullanımı, yoksullara verilmesi gereken paraların tutulduğu bankadan alınan promosyonun araç alımı için kullanıldığıdır. Yapılması gereken aslında alınan promosyonun da yoksul vatandaşlara dağıtılmasıdır.

Stratejik Amaç 6: Sosyal yardım uygulamalarında mükerrerliğin önlenmesine yönelik çalışmalar yapmak (SYDGM-2011 Performans Programı, 2011: 86).

Stratejik Amaç 7: Ülke genelinde sosyal yardım ve proje hizmetinden yararlananlara hızlı ve kaliteli hizmet sunacak şekilde merkezde ve yerel düzeyde kurumsal gelişimi sağlamak ve tanıtıcı faaliyetlerde bulunmak (SYDGM-2010 Performans Programı, 2010: 103). Bu anlamda yine DDK raporunun ilgili bölümüne bakıldığında, yirmiden fazla kamu kurum ve kuruluşunun faaliyet gösterdiği belirtilmiş olup raporda (Devlet Denetleme Kurulu, 2009: 14-15):

Muhtelif kurumlar aracılığı ile kamu kaynaklarından gerçekteşirilen sosyal hizmet ve yardım harcamaları toplamı, 2002 yılı rakamı olan 2,9 milyar TL'nin yaklaşık beş katına ulaşarak 2008 yılında 14,3 milyar TL olarak gerçekteşmiştir. Bu kadar büyük bir kamu kaynağının, toplumun en mağdur kesimine ulaştırılmasının dağınık kurumsal yapılarla gerçekteştirilmesinde gün geçtikçe daha büyük sakıncaların ortaya çıkması da muhtemel görülmektedir. Nitekim konuya ilişkin olarak düzenlenen muhtelif raporlarda da (TBMM Araştırma Komisyonu raporları, DPT -Sosyal Hizmetler ve Yardımlar Özel

İhtisas Komisyonu Raporu-2001, DPT- Sosyal Güvenlik Özel İhtisas Komisyonu Raporu-2007, Gelir Dağılımı ve Yoksullukla Mücadele Özel İhtisas Komisyonu Raporu-2007, DİE-Dünya Bankası, Türkiye: Yoksulluğu Değerlendirme Ortak Raporu, DDK- SHÇEK Çocuk Koruma Sisteminin Değerlendirilmesi Raporu, Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Genel Müdürlüğü'nün Sosyal Yardım ve Proje Destek Faaliyetlerinin Etki Analizi Araştırması Çalıştay Raporu-2008) düzenlenmiş... Zaman zaman da bu kurumlardan bazıları hizmetlerin kendi bünyelerinde birleştirilmesi yönünde girişimlerde bulunmuş ve taslaklar hazırlamıştır. Sonuçta, sosyal hizmetler ve yardımlarla ilgili konularda çok önemli yenilikler ve ilerlemeler sağlanmakla birlikte özellikle kurumsal altyapıdaki dağınıklığın getirdiği zayıflığın gün geçtikçe sorunların büyümesine neden olacağı değerlendirilmektedir.

Bu rapordan sonra 2011 yılına Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı kurulmuş, fakat bu dağınıklığa ilişkin olarak fazla bir tedbir alınmamıştır. Haliyle bu dağınıklıkta sunulan hizmetin kalitesini düşürdüğü gibi, kaynakların etkin bir şekilde kullanılmasına engel olmaktadır.

Stratejik Amaç 8: Sosyal yardım alanında nitelikli personel yetiştirmek ve hizmet kalitesini yükseltmek (SYDGM-2010 Performans Programı, 2010: 104) gibi aslında önemli bir amaç tespiti vardır, fakat bunun gerçekleşme düzeyi yapılan denetimlerde ortaya çıkmaktadır. DDK'a raporuna bakıldığında:

Fiziksel mekânlarının mevcut ihtiyaçları karşılayamadığı, uzman personel sayısının yetersiz kaldığı, vakıf çalışanlarının özlük haklarına ilişkin sorunlar bulunduğu, kısıtlı imkânlarla yürütülmeye çalışılan hizmetlerin istenilen kaliteye ulaştırılmadığı, vakıflar arasında farklı yöntemler ve uygulamalar yapıldığı, vakıflar arasında işbirliği ve koordinasyonun yeterli ölçüde sağlanamadığı, vakıfların gerçekleştirdiği hizmetlerin ve çalışmaların halka anlatılamadığı ve tanıtılmadığı, muhasebeleştirme ve kayıt sisteminde yetersizlikler olduğu (Devlet Denetleme Kurulu, 2009: 7).

Bazı vakıflara ihtiyacın dışında eleman alınarak vakıf hizmetleri dışındaki alanlarda istihdam edildiği (Örneğin; bahçıvan, kapıcı, bekçi, sekreter, şoför, resmi dairelerde ve okullarda hizmetli vb.) (Devlet Denetleme Kurulu, 2009: 8).

Stratejik Amaç 4: Yoksulların risklere karşı güvenliğinin artırılması hususunda, makroekonomik politikalar ve sektörel politikaların oluşturulması sürecinde, yoksullukla mücadele politikalarına olan etkisinin göz önünde tutularak SYGM'nin bu sürece aktif olarak katılması ve ilgili kuruluşlarla işbirliği yapması sağlanacak (SYDGM-2010 Performans Programı, 2010: 98).

Stratejik Amaç -10: Sosyal yardım alanında faaliyet gösteren uluslararası kuruluşlarla (Dünya Bankası, AB, UNDP, UNICEF gibi) işbirliğini geliştirmek (SYDGM-2011 Performans Programı, 2011: 95)

Sosyal Yardımlar Genel Müdürlüğü'ü diğer kurumlarla işbirliği için çalışmalar sürdürmektedir. Bunlardan bazıları: Çin Halk Cumhuriyeti Uluslararası Yoksullukla Mücadele Merkezi Heyetinin Kabul Edilmesi, İngiltere'de Yoksulluk ve Büyük Amaçlar Çalıştayı, Uluslararası Göç Örgütü İle

İtalya'da Çalışma Ziyareti Yapılması, Kazakistan Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı (MLSP), BOTA Vakfı ve Dünya Bankası Kazakistan Ofisi Yetkinlerinden Oluşan Heyetin Kabul Edilmesi, Malezya'da "Yoksulluğa Karşı Turizm Politikası Belirleme Stratejileri" Konulu Kısa Dönemli Kurs Programına Katılım Sağlanması (SYGM- Gönüllü Kuruluşlarla İşbirliği ve Dış İlişkiler Dairesi, 2014)

Bu hususları belirtildikten sonra SYGM'nin son dönem çalışmaları bakıldığında: Bu çalışmalar:

(1) Bütünleşik Sosyal Yardım Hizmetleri Projesi, (2) Sosyal Yardım Bilgi Sistemi (SOYBİS), (3) Sosyal Yardım Yararlanıcılarının Belirlenmesine Yönelik Puanlama Formülünün Geliştirilmesi Projesi, (4) Eşi Vefat Etmiş Kadınlar için Bir Nakit Sosyal Yardım Programı Geliştirilmesine Yönelik Araştırma Projesi, (5) Türkiye'de Uygulanan Şartlı Eğitim ve Şartlı Sağlık Yardımları Programı'nın Değerlendirilmesi Projesi, (6) Alo 144 Sosyal Yardım Hattı Projesi, (7) Ücretsiz İnternet Telefonu Projesi, (8) SYGM- TOKİ "Sosyal Konut" Projesi (SYGM, 2015).

Bu noktada iki projeden söz edilebilir. SOYBİS projesi yardım alacak kişilerin sorgulandığı ve birçok uygulamanın yapılabildiği bir projedir. SOYBİS'te onbir başlık altında yirmibeş ayrı sorgulama kısa bir süre içinde yapılabilmektedir. Bu program sayesinde gelir testleri ve diğer birçok uygulama yapılabilmektedir. E-devlet uygulamasına iyi bir örnek olarak verilebilir. Bu uygulamanın tüm sosyal yardım ve hizmet kurumlarına açılarak mükerrerliğin önlenmesi sağlanabilir.

Diğer bir proje Bütünleşik Sosyal Yardım Hizmetleri Projesi'dir. Sosyal yardım alanında ortak verilerin elde edilmesi ve paylaşılması için, ayrıca işlem birliğinin yapılarak daha da etkin bir sosyal yardım ağının oluşturulmasına hizmet etmektedir.

SYGM'nin son dönem çalışmaları etkin ve verimli bir sosyal yardım ağı kurmak, yoksulların tam bir envanterini çıkararak yoksullukla mücadele etmeye çalışmaktadır. Son dönem gayretlerine bakıldığında önemli çalışmalar için emek verilmektedir. Temelde sosyal yardımların amaçlandığı bu çalışmalarda temel sorunsallardan birinin yapılan yardımların bir hak olarak görülmediğidir. Sosyal devlet ilkesi gereği gelişmiş dünyada yapılan yardımlar kişilere bir hak olarak verilmekte ve temelde yaklaşım bu çerçevede olmaktadır.

Sosyal Yardımlar Genel Müdürlüğünün yapması gerekenler;

(1) Yoksulluk envanterinin çıkarılması. (2) Türkiye için yoksulluğun tanımlanması. (3) Sosyal yardımların tek çatı altında toplanması. (4) Sosyal yardım "sosyal devlet ilkesi" çerçevesinde bir hak olarak görüp buna göre iş ve işlemleri gerçekteştirmesi. (5) Verimsiz hale gelen proje desteklerini gözden geçirerek "balık tutmayı öğretim" yöntemlerini tekrar gözden geçirmesi gerekmektedir. (6) SYDV'lere ilişkin yasal düzenlemelerin ivedilikle yerine getirmesi gerekmekte. (7) Vakıf çalışanlarının özlük haklarının ivedilikle düzenlenmesi. (8) Vakıflarda "mütevelli heyetlerinin" sadece danışma organı

haline getirerek vakıfları Aile ve Sosyal Politikalar İl Müdürlüklerine bağlı il ve ilçe müdürlüğü. (9) Hizmeti vatandaşa etkin sunması; yani vatandaşların dilekçe ile müracaatı yerine daha etkin bir yönetim tarzı ile vatandaşın ayağına hizmet götürme anlayışıyla hareket etmesi. (10) Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları'nın iç mevzuatının ve fiziksel şartlarının düzenlenmesi gerekmektedir.

Bu çalışma boyunca karşılaşılan sorunlara çözüm olarak yukarıda on öneri sunulmaya çalışılmıştır. Yoksulluğun bir kültür olmaması için çalışmaların yapılması ve realitede artan yoksulluğun kalıcılaşmasına engel olunmalıdır.

8. SONUÇ

Çalışma temelde; yeni kamu yönetim anlayışının bazı ölçüleri çerçevesinde SYGM'nin faaliyetleri ve yaptığı çalışmaların etkinliğini, SYGM, DDK ve diğer bazı raporlar ölçęinde ele alınarak bir değerlendirme yapılmıştır.

İnsanlık tarihi boyunca yoksulluk ve gelir eşişsizliği sürekliliği koruyarak günümüze gelmiştir. Ama özellikle günümüzde uygulanan ekonomi politikalarıyla yoksulluk ve gelir eşişsizliği daha da artarak çok büyük boyutlara ulaşmış olup, bir tarafta yüzlerce ülkenin gayri safi milli hasılası kadar kişisel servetleri olan bireyler, öteki tarafta bir doların bile altında günlük yaşamlarını kölelerden bile daha aşağıda yaşayan milyarlarca insan vardır. Gelir eşişsizliği giderek daha keskin saflara bürünmektedir, örneğin ülkemizde bu yıl oranlar açıklandı; řu kadar dolar milyoneri artmış diye veya řu kadar lüks araç, rezidans artmış diye övgüler yapılırken bunun aslında önemli bir gelir eşişsizliğinden kaynaklandığı, vergilerin ne kadarının kimler tarafından verildiği, dolaylı vergilerle finanse edilen bir bütçeye sahip olunduğu bilinmelidir. Aynı zamanda en izbe yerlerde (merdiven altında) sigortasız çalıştırılan milyonların olduğunu, yine kayıtdışılığın % 40'lardan daha yüksek olduğu bir durumun göz ardı edilmemesi gerektiğidir.

Sosyal devlet ilkesinin ülkemizde tekrar ele alınarak irdelenmesi gerekmektedir. Bu anlamda kuramsal çalışmaların yapılması, yapılan sosyal yardımların sosyal devleti tamamlamadığı bilinmelidir.

SYGM'e yaptığı son dönem çalışmalarında önemli projelere imza atmakta, önemli gayretler ve emekler göstermekte, ama aynı zamanda yoksullukla mücadelenin yoksulluğun temel bir tanımlamasıyla olacağını, yardımların hak temelli olması gerektiğinin bilinip buna göre iş ve işlemlerin gerçekleştirilmesi en elzem konudur. Bu anlamada SYDV'lerin ivedilikle kurumsal bir kimliğe kavuşturularak, yoksulluk sorunsalıyla girişilen mücadelede önemli bir adım atılmış olacağı yönetenler tarafından bilinmelidir.

KAYNAKÇA

- Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı (ASPB), (2015), 2014 Yılı Faaliyet Raporu, Erişim Tarihi 01.07.2015, <http://sgb.aile.gov.tr/duyurular/aile-ve-sosyal-politikalar-bakanligi-2014-yili-idare-faaliyet-raporu>.
- ÇENGELCİ, Ethem, (1993), “Sosyal Refahın Gerçekleştirilmesinde Sosyal Yardımların Rol ve Önemi”, H.Ü.S.H.Y.O. Dergisi, C.11, S.1-2-3, s.10.
- Devlet Denetleme Kurulu (DDK), (2009) “Türkiye’de Sosyal Yardımlar ve Sosyal Hizmetler Alanındaki Yasal ve Kurumsal Yapının İncelenmesi, Aile, Çocuk, Özürlü, Yaşlı ve Diğer Kişilere Götürülen Sosyal Hizmetlerin ve Sosyal Yardımların Genel Olarak Değerlendirilmesi, Bu Hizmetlerin Düzenli ve Verimli Şekilde Yürütülmesinin ve Geliştirilmesinin Sağlanması Hakkında”, Erişim Tarihi: 01.12.2014, <http://www.tccb.gov.tr/ddk/ddk29.pdf>.
- ERGUN, Turgay, (2001), Kamu Yönetiminde Yeniden Yapılanma Gereği, II. Kamu Kalite Sempozyumu, KALDER-ODTÜ, Ankara.
- ERYILMAZ, Bilal, (2011), Kamu Yönetimi, Okutman Yayıncılık, Ankara.
- GÜRLER HAZMAN, Gülsüm, (2010), “Kamusal Etkinlik Göstergesinin Seçilmiş Değişkenler Üzerindeki Etkilerinin OECD Ülkeleri Açısından Değerlendirilmesi”, Afyon Kocatepe Üniversitesi, İ.İ.B.F. Dergisi, C.12, S.2, s.3.
- İKİZOğLU, Musa, (2002), “Yoksulluk ve Sosyal Yardım İlişkisi: Ankara Mamak İlçesinde Amprik Bir Araştırma”, Toplum ve Sosyal Hizmet, C.13, S. 1, s. 86-115.
- KARATAŐ, Kazım (1999), “Sosyal Refah: Kavramsal Boyutu Gelişimi ve Nitelikleri”, Yaşam Boyu Sosyal Hizmet: Prof.Dr.Sema Kut’a Armağan (ed.) N. Koşar ve V. Duyan, Ankara: Hacettepe Üniversitesi Sosyal Hizmetler Yüksekokulu Yay., s.33-44.
- OKÇU, Murat, (2002), “Public Administration and Ethics: Perennial Questions”, Yayımlanmamış Doktora Tezi, Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- ÖMÜRGÖNÜLŐEN, Uğur; (1997), “The New Public Management”, AÜSBF Dergisi, S.52, s.517.
- ÖZDEMİR, Süleyman, (2004) “Refah Devleti ve Üstlendiği Temel Görevler Üzerine Bir İnceleme”, Sosyal Siyaset, Erişim Tarihi: 21.12.2014, http://www.sosyalsiyaset.com/documents/refah_devleti_ustlendigi_gorvrlr
- ÖZER, M. Akif, (2007), Yönetim Bilimi, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara
- ÖZGÜR, Hüseyin, (2003), “Yeni Kamu Yönetimi Hareketi,”Çağdaş Kamu Yönetimi I, M. ACAR ve H. ÖZGÜR (der.), Nobel Yayın Dağıtım, Ankara, s. 183.

- Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Genel Müdürlüğü (SYDGM), (2006), ‘‘Yardımlar Dairesi Başkanlığı Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları Başvuru İnceleme Değerlendirme Dağıtım ve Teslim Usul ve Esasları’’, Ankara: Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Genel Müdürlüğü Yayın Organı, S.1, s.1-10.
- SYDGM, (2011), 2010 Faaliyet Raporu, SATA Reklam, Ankara.
- SYDGM, (2008), Stratejik Plan (2009-2013), İsmat Matbacılık, Ankara.
- SYDGM, (2010), 2010 Performans Programı, İsmat Matbacılık, Ankara.
- SYDGM, (2010), 2009 Faaliyet Raporu, İsmat Matbacılık, Ankara.
- SYDGM, (2011), 2011 Performans Programı, İsmat Matbacılık, Ankara.
- SYDGM-Araştırma ve Tanıtım Dairesi Başkanlığı, (2008), ‘‘ Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Genel Müdürlüğü’nün Sosyal Yardım Ve Proje Destek Faaliyetlerinin Etki Analizi Araştırma Raporu’’, Ankara: İsmat Matbacılık.
- SYDGM-SRAP , (2007), ‘‘Sosyal Riski Azaltma Projesi (SRAP)’’, Ankara, Fersa Ofset Baskı.
- Sosyal Yardımlar Genel Müdürlüğü (SYGM), (2014), ‘‘SYGM-Gönüllü Kuruluşlarla İşbirliği ve Dış İlişkiler Dairesi, ‘‘Faaliyetler’’, Erişim Tarihi: 05.12.2014, <http://www.sosyalyardimlar.gov.tr/tr/html/323/GKID+Yurtdisi+Resmi+Kurum+ve+Kuruluslarla+Iliskiler>.
- SYGM-SYDV’lerin Yapısı (2015), ‘‘SYDV’lerin Yapısı’’, Erişim Tarihi: 11.07.2015, <http://sosyalyardimlar.aile.gov.tr/sosyal-yardimlasma-ve-dayanisma-akiflari/sydvlerin-yapisi>.
- SYGM-SYDTF (2015), ‘‘SYDTF’’, Erişim Tarihi: 11.07.2015, <http://sosyalyardimlar.aile.gov.tr/hakkimizda/sosyal-yardimlasma-ve-dayanismayi-tesvik-fonu>.
- SYGM, (2015), ‘‘SYDV’ler’’, Erişim Tarihi: 04.12.2014, <http://sosyalyardimlar.aile.gov.tr/sosyal-yardimlasma-ve-dayanisma-vakiflari/>.
- SYGM-SYDV’lerin Gelirleri (2014), ‘‘SYDV’lerin Gelirleri’’, Erişim Tarihi: 14.12.2014, <http://sosyalyardimlar.aile.gov.tr/sosyal-yardimlasma-ve-dayanisma-vakiflari/sydvlerin-gelirleri>.
- TBMM, (2012), ‘‘Mesut DEDEOğLU’ nun ait 7/1813 nolu esas numaralı yazılı soru önergesine verilen cevap’’ http://www.tbmm.gov.tr/develop/owa/milletvekillerimiz_sd.bilgi?p_donem=24_p_sicil=6739.
- Türk Dil Kurumu (TDK), (2014), ‘‘Etkink’’, Erişim Tarihi: 04.12.2014, http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.4f62fb576b825.75656194.
- YÜKÇÜ Süleyman ve ATAğAN, Gülşah, (2009), ‘‘ Etkinlik, Etkinlik ve Verimlilik Kavramlarının Yarattığı Karışıklık, Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi, Cilt: 23, Sayı: 4, s.2.